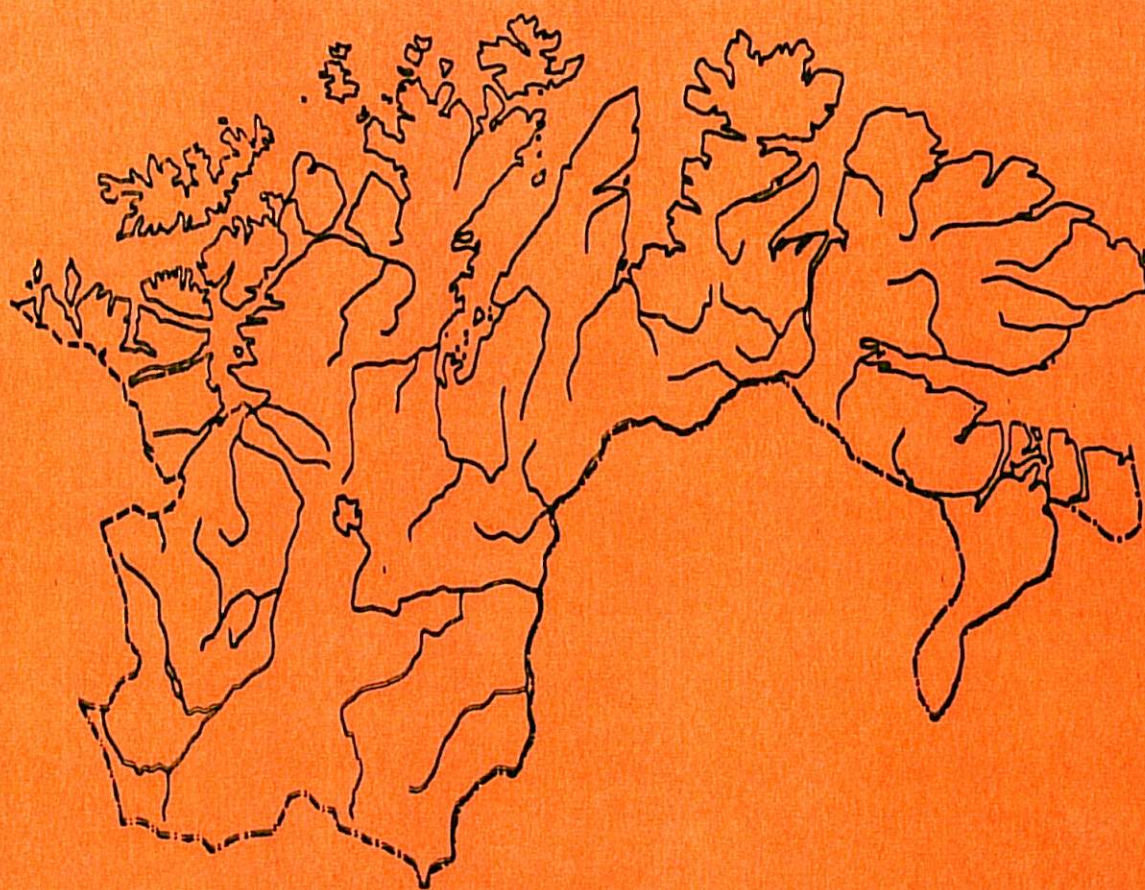

FYLKESKARTKONTORET
I FINNMARK
9800 VADSØ
TLF. (085) 51761

Hvorfor det er nødvendig med

ny matrikkel

for Finnmark

FORORD

På fylkeetinget i Hammerfest den 10.-11.juni i 1980 ble bl.a. jordsalgskontorets og fylkeskartkontorets årsmeldinger behandlet. Begge årsmeldingene inneholdt opplysninger om det pågående matrikkelarbeidet i Finnmark. Representanten Alf Isak Keskitalo tok opp spørsmålet om hva den nye matrikkelen ville innebære av formelle og praktiske konsekvenser for samenes rettigheter.

Fylkeskartkontoret var seinere i kontakt med Keskitalo og en kom til at det kunne være på sin plass med en bedre orientering for sameorganisasjonene enn den som hadde fulgt utgivelsen av matrikkelen for Karasjok og Nesseby kommuner.

Den 31.okt.-80 ble det så holdt et orienteringsmøte i Kautokeino. I tillegg til alle de samiske organisasjonene og sameforeningene var også landbruksorganisasjonene i Finnmark invitert. Det var ir legg både fra fylkeskartkontoret og fra tilhørerne.

Fylkeskartkontoret lovet å gi ut et referat fra møtet. Senere er vi kommet til at hele problemstillingen rundt den nye matrikkelen for Finnmark burde vært belyst og samlet mellom to permer.

Etter beste evne har vi derfor skaffet fram materiale og presenterer det herved som vår versjon av hva arbeidene med de nye eiendomsnumrene i Finnmark innebærer og hvilke konsekvenser de vil få i videste forstand.

Vadsø 26.02.81.

Jørgen Dahl
fylkeskartsjef

Jens Iversen
avd.ingeniør
matrikkelansvarlig

INNHold

	side
Innledning	1
Historikk	2
Kort om eiendomsutviklingen	2
Jordutvisningsresolusjonen av 1775	2
Skyldsetting og skylddeling	4
Matrikulering 1783 - 1789	5
"Dømmende kommisjoner" 1870 - 1899	6
Jordsalg i Finnmark 1775 - 1965	7
Jordskifte i Finnmark 1775 - 1947	8
Jordsalgsresolusjonen av 1775	8
"Dømmende kommisjoner"	9
"Spillings regulering"	10
Jordskifteverket i Finnmark	10
Opprettelsen av et matrikkelutvalg	11
Det landsmatrikulære system anvendt i Finnmark	15
Mandat og hovedprinsipper ved ommatrikuleringen	15
Rekonstruksjon av gamle matrikkelskiller	17
Tinglysingskontorenes registernummer- tildeling før 01.01.80	18
Registrering av festegrunn før 01.01.80	19
Registrering av tomtegrunn før 01.01.80	19
Tildeling av registernummer etter 01.01.80	20
Gangen i arbeidet med ny matrikkel	20
Hjemmelsforhold/sammenføyninger	21
Forslag til gardsnummerinndeling	21
Registre (ny matrikkel)	22
Iverksetting - Kunngjøring	22
Framdriftsplan	22
Konsekvenser av den nye matrikkelen	23
Til slutt	26
Kilder	27

INNLEDNING

Arbeidet med en ny matrikkel for Finnmark innebærer bl.a. en tinglysmessig reform i fylket. Ikke bare skal alle eiendommer og fester få ens nummerering (gårds- bruks- og festenummer) hos sorenskriverne, noe de ikke har i dag, men heretter vil også statens umatrikulerte grunn (ca 46.000 km²) få gårds- og bruksnummer. Det landsmatrikulære systemet skal med andre ord gjøres gjeldende også for Finnmark.

Grunnen til at vi i dag ikke har det landsmatrikulære systemet i Finnmark finner vi bl.a. i "Lov angaaende en nye Matricul i Norge" av 17. august 1818 der det i § 1 heter: "...Herfra untages dog indtil videre Øst- og Vest-Finmarkens Fogderier". I "Lov om en Revisjon af Matriculen" av 6. juni 1863 heter det likeledes i § 12: "Bestemmelserne i § 1-11 gjælder ikke for Altens, Hammerfests, Tanens og Varangers Fogderier...". Senere lovgivning har ikke brydd seg med å innlemme Finnmark i Riket når det dreier seg om matrikkelen, før vi fikk "Lov om statens umatrikulerte grunn i Finnmark fylke" av 12. mars 1965. Selve loven inneholder ikke noe om en matrikkel for fylket, men i odelstingsproposisjonen forut for loven pekes det, som vi senere skal se, på nødvendigheten av et landsmatrikulært system for Finnmark. Til slutt har vi delingsloven av 23.06.78, som hjemler GAB-systemet. Dette EDB-systemet skal innføres i alle landets kommuner og er nå blitt selve drivkraften i matrikkelarbeidet. Gårds- og bruksnummer er inngangen i systemet og skal heretter være den eneste lovlige måten å nummerere grunneiendom på.

"Den gamle matrikkelen" som kan spores helt tilbake til Magnus Lagabøter var gjennomført for landet til og med Troms på slutten av 1600-tallet. Med dette systemet som forbilde ble det riktignok allerede på 1700-tallet også for Finnmark etablert visse systemer - matrikler for nummerering av grunneiendommer. Noen "ny matrikkel" fikk vi derimot ikke takket være loven av 1818. "...Indtil videre" har nå blitt over 160 år og tiden er derfor på mange måter inne til å erstatte systemene fra 1789 med gårds- og bruksnummer.

Det var ikke uten en viss spenning at fylkeskartkontoret i Finnmark den 10. desember 1979 iverksatte et system for eiendomsnummerering basert på gårds- bruks- og festenummer for kommunene Nesseby og Karasjok. - Den nye matrikkel.

Før vi gir oss ut på å forklare det systemet som utgjør matrikkelen for Finnmark finner vi det riktig å gå tilbake i tiden. Til de første eiendomsutmålingene i fylket, for å vise hvilke problem det har vært opp gjennom historien med å holde rede på den eiendomsmasse som godtfolk etterhvert har ervervet retten til. Vi må gå så langt tilbake som til den tiden da ingen spurte om lov til å ta grunn i bruk i Finnmark, til tiden før 1775.

Vi vil vise hvorfor det er nødvendig med ny matrikkel for Finnmark, og må da først se på hvordan det hele begynte.

HISTORIKK

Kort om eiendomsutviklingen

Etter Harald Hårfagres rikssamling tok kongene førsteretten til å kreve skatt av samene og til å handle med dem gjennom sine personlige lendmenn. Tradisjonelt heter det at Finnmark helt fra de eldste tider, av det offentlige, har vært sett på som den Norske Stats eiendom. Dette synet som bl.a. skulle ha utgangspunkt i den spredte og sporadiske bosettingen har ført til at odelsinstitusjonen aldri har blitt utviklet i fylket.

Sorenskriver Spilling drøfter dette spørsmålet i sitt skrift "Om Odelsrett og Jordforhold i Finnmark" og konkluderer med at etter bestemmelsene i odelsloven av 26. juni 1821 (s. 32) er det klart at Finnmark etter 1821 kom inn under landets alminnelige odelsrett. Likevel er det til dags dato ikke avsluttet noen odelssak i Finnmark.

Synet på hvem som eier jorda i Finnmark er idag ikke så unyansert som tidligere. Takket være Sverre Tønnesens doktoravhandling fra 1972 "Retten til Jorden i Finnmark" synes det bevist at statsoverhodene aldri har sett på Finnmark som sin personlige eiendom. Tønnesen innfører begrepet Finnmarksalmenningen og antar at staten ikke anså seg som eier av denne før henimot år 1700. Som kuriositet kan likevel nevnes at Sørøya i sin tid delvis (2/3) var på private hender. I 1753 ble disse områdene solgt til Kongen.

I et promemoria av 31. mars 1775 til rentekammeret opplyser Amtmann Torkild Fieldsted at de fleste innbyggerne i Vest-Finnmark drev med jordbruk. Private hadde altså uten videre bosatt seg på det vi kan kalle Statens grunn, ryddet den og dyrket den opp uten noen formell hjemmel. Amtmennene hadde begynt å utstede "Pladssedler" og "Jordutvisninger". Disse hjemlet bare bruk, ikke eiendomsrett og gjaldt bare for brukerens levetid. Likevel lot man av sosiale grunner enken bruke mannens plass og en voksen sønn kunne få overta sin fars bopel.

Jordutvisningsresolusjonen av 1775

Ved kongelig resolusjon av 27. mai 1775 ble det som følge av nevnte jordbruksaktivitet besluttet å utvise grunn (boplasser og slåtter) til privat eiendom.

Til hver boplass skulle utvises "saa megen Grund, som udfordres for en Familie, omtrent til fire Qvæg Høveders, eller for hvert Høved otte Faars, Græsning og Vinter-Foder".

Med plassene fulgte "rettighed til Fiskerie i ferskt Vand og smaae Elve, forsaavidt samme ligge enten inden samme Pladses Grændser eller derpaa støde". All skog derimot beholdt staten.

Det ble ansatt to landmålere som skulle ha som oppgave å reise gjennom alle bygder i Finnmark. De skulle måle opp og beskrive alle plasser som var i bruk, samt fordele de "herligheter" som fantes mellom bygdene. Dessuten skulle de beskrive alle de plasser som man i framtiden kunne anviser til nybyggere. Utvisningene var ment å være en engangsoperasjon. Man forutsatte at alle "godene" i Finnmark skulle være fordelt i løpet av en 4-5 års periode. Slik gikk det imidlertid ikke.

I årene 1776 - 1787 ble det i Vest-Finnmark oppmålt flere hundre slike "Jordpladser med Slaater" og i perioden 1783 - 1789 ble disse skyldsatt og tilskjøtt brukerne.

På grunn av en passus i resolusjonen av 1775, § 7 som lyder:

"De anvisendes Pladser overlades Almuen til Eiendom, med Vilkaar:

- a) at den i Norge gjældende Odelsret ei her maa finde Sted,
- b) de, som antage Pladserne til Eiendom, blive pligtige samme at bebygge, og
- c) dersom Pladsen forlades øde, og bliver uden Beboere øde henstaaende over 3 aar, er saadan Plads, efter derom erhvervendes lovligt Beviis, Kongen igjen hjemfalden, og bliver til andre at overdrage".

ble det i skjøtene inntatt følgende klausul:

"Dersom Pladsen fra sin eier bortskjødes, eller paa nogen Maade borthjemles, skal dette ske uden nogen vedhængende Odels- eller Familie Prætension."

Noen odelsrett kunne man på den tid altså ikke hevde. Passusen i § 7 ble i 1816 tatt bort bl.a. fordi den sto i strid med grunnlovens § 107.

Hver plass fikk sin skyld angitt i skjøtet og hermed oppsto matrikkelen i Finnmark. Skjøtet ble utferdiget av amt-mannen og sendt rentekammeret til ratifikasjon. Det skulle betales en årlig avgift, etter skyld. Jordutvisningene hadde altså et økonomisk aspekt også.

I landmålerens protokoll ble det i områder med samiske eller kvensk bosetting anført de gjengse samiske eller finske stedsnavn. Hvor selve boplassen hadde samiske eller kvensk navn ble dette oppført. Ofte ble det oppført samme navn på flere boplasser i samme grend og det hendte at det bare ble oppført boplassens nummer og oppsitterens navn. Ved matrikuleringen skjedde så den forandring at boplassen fikk norske navn ofte ved å oversette samiske eller finske navn. Hver boplass fikk hvert sitt særskilte navn. Som regel ble bare boplassens utstrekning (areal) nærmere bestemt, mens utslåttens ble angitt med navn og omtrentlig beliggenhet. De slåtter som ved utmålingene ble lagt til en boplass lå ofte langt fra denne og ofte mange mil fra hverandre. Mange av disse slåtter er i tidens løp blitt oppdyrket og bebygget. De er blitt selvstendige boplasser og skilt fra den boplass de opprinnelig hørte sammen med. Andre av disse slåttene er gjennom tidene sannsynligvis gått i glemmeboken.

Resolusjonen som i utgangspunktet kunne ha fått karakter av en gigantisk "utskifting" mellom Kongen, den enkelte bygdemann og bygdelagene lot seg av praktiske grunner ikke gjennomføre. Skjøtene skulle sendes rentekammeret. Dette kunne ikke amt-mannen gjøre for andre skjøter enn de som var forberedt av landmåleren.

I påvente av oppmåling fortsatte man, spesielt i Øst-Finnmark med den gamle ordningen der amtmannen utstedte en "Amtsseddel" til den som ville bosette seg. Fogden i Øst-Finnmark skildrer forholdene slik i en skrivelse til Amtet: "For nærværende Tid have kun meget faa Mænd (i Øst-Finnmarken) skyldsats Jord og Skjøde. Af Mængden har endel kun erhvervet en simpel Opmaaling, og den største Del har end ikke erholdt Opmaaling og Udvisning af den Jord de bruge og bebo. Følgen heraf er at Almuesmanden streifer om og nedsætter sig, snart på et Sted og snart på et andet Sted, thi hans Hus og Bohave er let at flytte. Intet binder ham til at opholde sig paa det engang valgte Sted, og Tanken om at et hvert andet Sted staar ham aabent, gjør at der blot hastes med at fordærve og ødelegge. Naar derfor Skoven er forhugget og ødelagt paa et Sted, flyttes dertil nærmeste Sted, hvor Skov gives for ogsaa der at drive samme Uvæsen. - For nærværende foretages Opmaaling efter enhvers Forlangende, derpaa skulle følge Amtsseddel og endelig efter længre Tids Forløp Skjøde. Men man lader det blive med den passerede Opmaaling, stolende paa, at man derved ikke alene har ervervet udelukkende Ret til den opmaalte Jord, men at man ogsaa derved fritages for at svare nogen Avgift deraf og vedbliver saaledes Brugen af den opmaalte Strækning, saalænge der findes noget at ødelægge."

Amtssedlene gav altså midlertidig hjemmel inntil skjøte kunne utstedes. Jorda kunne tas i bruk uten at det ble krevd jordskatt. Også administrasjonen var tilfreds med en slik ordning, spesielt da det viste seg at landmålerne ikke maktet å følge opp.

Jordutvisningene gikk etter hvert i stå. En av årsakene kan være at man i resolusjonen ikke hadde tatt hensyn til den samiske kultur. Det var stort sett bare i Vest-Finnmark at eiendommer på denne måten gikk over til private. Det ble også forsøkt med jordutvisninger i Øst-Finnmark. Men forsøket fikk en begrenset lokal betydning.

Finnmarkskommisjonen av 1826 opplyser at "den Misbrug fremdeles finder Sted (i Finnmarken), at adskillige Søfinner egenraadigen sætte sig i Besiddelse af Statens Jord, de vælge saadanne Steder hvor der er Skov, og der oppføre deres Gamme. Efter nogle Aars forløp, naar den nærmest liggende Skov er borthugget, flytter de til et med Skov forsynet Sted, som de ligeledes, naar Skov ei mere findes i Nærheden, forlade." Dette fant sted i Alta-Talvik, Kjelvik, Kistrand, Lebesby, Tana, Vardø og Vadsø prestegjeld.

Ettersom Statens jord ble opptatt ved utvisninger avtok sjøsamenes flyttinger. Spesielt etter at lov av 22. juni 1863 hadde bestemt at Statens Jord i Finnmark ikke lenger skulle avhendes gratis, men mot betaling. Samtidig opphørte utstedelse av amtsedlene.

Skyldsetting og skylddeling

Ved innføringen av privat eiendom i 1775 fikk landmåleren til oppgave for det første å måle opp og beskrive eksisterende jord i bruk og utvise ny jord. Dessuten skulle han fordele de "herligheter" som fantes mellom bygdene. Videre skulle han måle opp og avmerke alle plasser som i fremtiden kunne anvises til nybyggere. I og med at landmåleren til hver familie utviste boplasser som i størrelse skulle gi for til maks. 4 kyr (32 får) fikk vi for første gang en slags "skyldsetting" i Finnmark. Skylda fikk en kontrollmessig karakter som gav garanti for at plassen ikke var for liten og ikke for stor.

Utgangspunktet for skylda var etter dette en annen enn i det øvrige land. Dette kom klart til uttrykk da "Den nye Matrikkel" ble etablert ved lov av 18. august 1818. Finnmark skulle unntas fra ordningen (§ 1).

Ved skylddeling i Finnmark har skylddelingsloven av 1909 ikke vært anvendelig. Ved fradeling foretatt av jordsalgskontoret (av "statens umatrikulerte grunn") ble det holdt en skyldsettingsforretning etter eget reglement.

Ved deling av private eiendommer har man fram til 1. januar 1980, da ny delingslov avskaffet skylddelingen, nyttet lensmannen (evt. sorenskriveren) med 2 skjønnsmenn. Heretter skal all deling utføres av den kommunale oppmålingsmyndigheten. Skylddelingen er falt bort.

Matrikulering 1783-1789

I Norge har vi hatt matrikulert jord siden Magnus Lagabøters dager. Dette henger sammen med at statsskatten, leidangskatten, fra og med Magnus Lagabøter landslov (1274) ble knyttet til innehav av jord. Vi hadde slik skatt på innehav av jord fra den tid og til 1836 og derfor måtte vi også ha ulike former for skattetaksering av jord. Takstene ble ført inn i lister (matrikler) for hvert skattebetalingsdistrikt eller futedømme. Matrikulert jord er altså skattetaksert jord, med takster innført i skattematrikkel. Alle vanlige garder i Norge til og med Troms skulle fra 1665-70 være skattetaksert og matrikulert, ("gammel Matrikkel").

I Finnmark fantes det knapt gårder i sørnorsk mening på 1600-tallet, og slett ikke tidligere. Å skattlegge innbyggerne etter innehav av jord kunne altså ikke komme på tale. I Finnmark ble skatten innkrevet som personskatt etter manntall, av samene pr. bue, noe i likhet med det som var vanlig før Magnus Lagabøters tid.

Den 27. mai 1775 skrev altså Christian VII under på resolusjonen om at det i Finnmark skulle kunne utvises jord til gårder. Disse gårdene skulle settes til en viss skyld eller skattetakst. Takstene skulle føres inn i en matrikkel. Den ble satt i kyr og får, og en familie fikk som vi har sett gjerne utvist en eiendom på 4 kyr. På denne måten fikk man i Finnmark for første gang matrikulert jord. Men dermed oppsto av seg selv et nytt begrep, som en logisk nødvendig motsetning, nemlig statens umatrikulerte jord (Gudmund Sandvik, Lov og Rett nr.2 1980).

I årene 1776 - 1787 ble det i Vest-Finnmark, som vi har sett, oppmålt flere hundre "jordpladser med slaatter" og i 1783 ble det satt igang matrikulering av disse eiendommer (og andre) I årene 1783 - 1789 ble matrikuleringen gjennomført og eiendommene tilskjøtt brukerne.

På denne måten fikk vi en matrikkel med "nummer og navn" for kommunene: Alta og Talvik i 1785, Hammerfest sogn (nå Hammerfest, Sørøysund og Kvalsund kommuner) i 1788, Loppa, Hasvik og Måsøy (med Kjelvik og Kistrand) i 1789.

"Dømmende kommisjoner" 1870-1899

Ved jordutvisningene (etter resolusjonen av 1775) var landmåleren i sin instruks pålagt nøye å fastsette og beskrive plassens grenser. Mye av arbeidet dreide seg om plasser som allerede var i bruk og utvisningene ble derfor ofte nedskrevet i samsvar med gammel bruk opplyst av oppsitterne. På denne måten fikk vi ikke en samlet eiendomsstruktur slik intensjonene med jordutvisningene var, men uensartede og uryddige forhold med tilfeldig plasserte jordstykker. Grensebeskrivelsene ble deretter, matrikkelen også. For å rydde opp i de etterhvert svært uklare forholdene ble det nedsatt kommisjoner som fikk til oppgave å foreta en skikkelig grensebeskrivelse og utskifting i de distrikter der eiendomsstrukturen var mest uoversiktlig.

Disse "Dømmende kommisjoner" utførte av ovennevnte grunner i årene 1870 - 73 nymatrikulering av Alta fogderi (Kautokeino, Alta, Talvik og Loppa). Før hadde man bare matrikelnummer for hvert særskilt eiendom slik at selve boplassen fikk løpenummer I og slåttene 2 osv. I tidens løp var mange av disse løpenumre splittet og igjen delvis samlet på nye eieres hender. En mann kunne ha skaffet seg en eiendom som besto av løpenummer fra forskjellige matrikelnummer. Gamle boplasser var lagt øde og gamle slåtter var blitt til nye boplasser. Kommisjonen utarbeidet derfor en helt ny matrikel for Alta, Talvik og Loppa. Den ordnet alle jordstykker og utslåtter under nye matrikelnummer i geografisk rekkefølge. Slik at flere av de gamle løpenummer hvis jordstykker lå samlet og var på en eiers hånd ble slått sammen under samme løpenummer. Mens et av de gamle løpenumrene hvis jordstykker var delt mellom flere eiere kunne bli spaltet i flere nye løpenummer. Slik ble i Alta den gamle matrikels nr. 304, løpenummer 1,2,3 til det nye nr. 4, løpenummer 1. Mens det gamle matrikelnr. 435, løpenummer 1 ble til det nye nr. 3, løpenummer 5,6,7. Under denne nye matrikkelen er endel av de gamle løpenumrene falt bort uten at man kan finne dem igjen i den nye matrikkelen.

I Hammerfest fogderi (Hasvik, Sørøysund, Kvalsund, Måsøy, Kjelvik og Kistrand) forble matrikkelen uendret. Her er utslåttene ikke særskilt oppført. Numrene i matrikkelen er fra først av oppført i geografisk rekkefølge, men senere er nye numre innført etter rekkefølgen for matrikuleringen. Dette har resultert i en fortløpende matrikulering som går på tvers av kommunegrensene. Et matrikelnummer ligger i en kommune, det neste nummer kan ha beliggenhet i en annen kommune.

For Tana sorenskriveri (Karasjok, Lebesby, Tana, Gamvik, Berlevåg, Nesseby og Polmak) ble det etter samme prinsipp som for "Altens fogderi" utarbeidet en ny matrikel av en kommisjon i årene 1876 - 1883. For Karasjok ble det bemerket at det til hver av de gamle eiendommene opprinnelig hørte 20 - 30 utslåtter, som skulle brukes av eieren sammen med, eller vekselvis med, andre grunneiere. Disse slåtter var i tidens løp skilt ut fra hovedbruket. Nå ble disse skyldsatt særskilt som selvstendige eiendommer og fikk egne nummer i registeret. Registeret kom av denne grunn til å inneholde dobbelt så mange eiendommer som det gamle.

Den "Annen Alta-kommisjon" arbeidet på samme måte, på nytt i Alta, i årene 1898-99.

For Vardø og Varanger sorenskriverier ble matrikkelnumrene i panteprotokollene innført etter rekkefølgen for matrikkuleringen. Også i disse sorenskriverier har vi fått matrikler med fortløpende nummereringer der numrene er tildelt kronologisk uten hensyn til geografisk beliggenhet av eiendommene.

Mange av de navn som er anført i matriklene er forlengst gått ut av daglig tale. De er ikke kjent av folk i bygda og ofte ikke engang av eieren. Dette gjelder i stor grad de utslåtter som er oppført i den eldste matrikkelen fra 1783-89. Dessuten de jordstykker som hadde norske navn, men som lå i samiske områder. Ved utmålingen hadde administrator foreslått et norsk navn, som eieren snart glemte og som ikke seinere er brukt av noen. I en grønd med flere boplasser nevnes slike eiendommer ofte bare med tidligere eller nåværende eiers navn og ikke med det navn som er oppført i matrikkelen.

I Finnmark har vi etter dette to matrikkelsystem:

- Det ene er med matrikkel- og løpenumre for kommunene:

Loppa	i	Alta	sorenskriveri
Alta	"	"	"
Kautokeino	"	"	"
Karasjok	"	Tana og Varanger	sorenskriveri
Nesseby	"	"	"
Tana	"	"	"
Lebesby	"	"	"
Gamvik	"	"	"
Berlevåg	"	"	"

- Det andre systemet er med fortløpende matrikkelnumre for kommunene:

Hasvik	i	Hammerfest	sorenskriveri
Sørøysund	"	"	"
Kvalsund	"	"	"
Måsøy	"	"	"
Nordkapp	"	"	"
Porsanger	"	"	"
Hammerfest	"	"	"
Båtsfjord	"	Vardø	sorenskriveri
Vardø	"	"	"
Vadsø	"	Tana og Varanger	sorenskriveri
Sør-Varanger	"	"	"

JORDSALG I FINNMARK 1775-1965

Jordsalget i Finnmark begynte med jordutvisningsresolusjonen av 1775. Noe "jordsalg" var det strengt tatt ikke, all den stund jorda ble utvist gratis. Den årlige avgiften gav derimot et innkomme for staten.

I et generelt ønske om å stabilisere befolkningen i fylket ble, som ett av flere tiltak, salg av umatrikulert statsgrunn regulert i "lov om avhendelse av statsjorden i Finnmark" av 22.6.1863. Det nye var at kjøper skulle betale for utmålet og dermed bli mer knyttet til den jord og skog han fikk særrett til. Myndigheten tillå Amtmannen som utøvet den gjennom sine fogder. Selve utmålsforretningen ble bestyrt av lensmannen og to lagrettemenn.

Det var spesielt folk som hadde fått amtsedler som på denne måten fikk eiendomsrett til den grunn som var tatt i bruk. Ordningen var altså en sluttføring av den oppmåling og utvisning som ble initiert ved resolusjonen av 1775. En del av punktene i resolusjonen ble samtidig opphevet.

Lov om "Afhændelse eller Bortforpagtning af Statens Jord m.v. i Finnmarkens Amts Landdistrikt" av 22.5.1902 formaliserte jordsalget ytterligere. Det ble opprettet en jordsalgskommission som etter skjønn skulle utvise jord. Til ledelse av kommisjonen ble det fast ansatt en jordsalgsformann som hadde sitt virke i hele fylket. Forøvrig besto kommisjonen av lensmannen i vedkommende distrikt samt ett medlem fra den respektive kommune. Vedkommende som ble oppnevnt av Amtmannen/fylkesmannen etter forslag fra kommunestyret skulle fungere like lenge som medlemmene i kommunestyret.

På denne måten fikk hver kommune en "jordsalgskommission". Jordsalgsformannens kapasitet var selvsagt begrenset og han deltok derfor sjelden i andre saker enn de som den kommunale kommisjonen anså som for vanskelige. I lova av 1902 kan en merke seg § 1 c som bl.a. sier at jord bare skulle avhendes til norske borgere som kunne lese og skrive norsk.

Den 12.3.1965 fikk vi så loven om statens umatrikulerte grunn som gjelder idag og som opphevet i sin helhet loven av 1902 og resten av resolusjonen av 1775. Det er verdt å merke seg § 3 som sier "...Staten har som eier av umatrikulert grunn ingen plikt til å bekoste eller vedlikeholde gjerde mot tilstøtende grunn..." Her er det ikke tvil om at staten betrakter seg som eier av umatrikulert grunn i Finnmark.

Jordsalget i Finnmark forestås nå av Jordsalgskontoret i Finnmark. Som øverste instans finner vi jordsalgssstyret med fylkesmannen som formann. Ansvarlig leder for kontoret er jordsalgssjefen. Forvaltningen sorterer sentralt under Direktoratet for statens skoger. Skogressursene på umatrikulert statsgrunn forvaltes av skogdirektøren.

JORDSKIFTE I FINNMARK 1775-1947

Jordutvisningsresolusjonen av 1775

I resolusjonen av 1775 ligger spiren til de første utskiftningene av jord i Finnmark.

- Grenser for eksisterende grunneiendom og fester skulle beskrives.
- Eksisterende grunneiendom ble skyldsatt.
- Felles herligheter ble fordelt mellom bygdelagene (og den enkelte).
- Nye eiendommer ble utmålt og tilvist.

I og for seg var dette et epokegjørende tiltak i Finnmark. At tiltaket delvis falt i fisk rent utskiftningsmessig skal man ikke undre seg over.

Som vi husker skulle jordutvisningene i Finnmark ta 4-5 år og være endelig. Dette var også intensjonene med etablering av utskiftningsvesenet i det øvrige land. Det skulle gjøre seg selv overflødig på relativt kort tid. Den første utskiftningsloven kom i 1821. Idag skriver vi 1981 (ny jordskiftelov av 21.12.1979) og jordskifteverket er fremdeles i full virksomhet.

"Dømmende kommisjoner"

Etter hvert ble eiendomsforholdene i Finnmark så uoversiktelige at en lov "om Ordningen av Jordforholdene i Finnmarkens Amt" måtte til. Lova kom 24.4.1869 og ga Kongen rett til å nedsette "dømmende kommisjoner" som fikk myndighet til:

- a) å fastslå en eiendoms grenser og rettigheter
- b) å ordne skyldforholdene - samt
- c) å foreta utskiftninger av fellesskap, når samtlige parter var enige om det, og utskiftningen kunne skje samtidig med de under a) og b) nevnte forretninger.

Etter denne lova fikk vi de før nevnte tre kommisjoner:

- "den første Altenkommisjon" for Alta, Talvik og Loppa kommuner 1870-71
- "Tanenkommisjon" for Tana, Nesseby, Lebesby, Karasjok og Polmak kommuner 1876-83
- "Altenkommisjon" for Alta 1898-99.

Kommisjonene kan også ha omfattet kommuner der landmåleren (fra 1775) ikke hadde vært.

En av oppgavene var å måle opp grunn som i tidens løp og etter den første oppmåling var dyrket opp og tatt i bruk. Altså grunn som oppsitterne hadde tatt i bruk uten tanke på det formelle. Slik grunn ble nå tillagt hovedbølet enten ved en justering av grensebeskrivelsen og uten øking i skylda. Eller ved separate utmål med egen grensebeskrivelse og skyldsetting som et nytt grunnstykke.

Disse forretningene ser ut til å være gratis og kommisjonene fikk sitt eget blad i grunnboka. På den respektive eiendom ble det bare anført at kommisjonen hadde vært der.

Det er tydelig at godtfolk tok seg til rette når det gjaldt å ta jord i bruk. Sann sett har det nok i Finnmark hersket en viss "Klondykestemning". Det var ubegrensete areal å ta av, og utmålene fra 1775 på 4 kufør kan ha blitt i minste laget spesielt i Østfinnmark der jorda naturlig nok var mindre grøderik. (Som en kuriositet kan nevnes at det i Alta i Vest-Finnmark på 1600-tallet ble dyrket korn).

Nå skal ikke godtfolk ha all skyld for de uoversiktelige eiendomsforhold. Mye skyldes det offentlige (noe vi også skal se er tilfelle helt opp til vår tid) og da spesielt sorenskriverens protokoller. Kommisjonene la opp befaringene etter opplysninger i sorenskriverens realregistre. Når man kom på plassen måtte oppsitteren opp med grunnskjøter som ikke fantes i registeret. Skjøtene hadde påtegning om å være tinglyst, men de var ikke blitt ekstrahert på egne blad og også glemt innført i panteboka.

Spesielt om "Tanakommisjonen" 1876-83 kan sies at langt fra all grunn i privat eie ble beskrevet.

"Den første Altakommisjon" 1870-71 derimot tok for seg all privateid grunn. Det ble foretatt ny nummerering (nymatrikulering) men nesten aldri oppmåling, merking og grensebeskrivelse. Resultatet gir seg selv.

"Spillings regulering"

Knut Spilling var sorenskriver i Alta i perioden 1910-20. I sitt arbeid som tinglysingsdommer følte han nødvendigheten av å få ordnet opp i de tildels meget uoversiktelige eiendomsforholdene. F.eks. kunne det til ett matrikelnummer høre 2 - 4 grensebeskrivelser. Nettopp fordi det var hovedbølet som hadde nummer mens eventuelle fritt liggende stykker bare var beskrevet.

I perioden 1917-22 var Spilling som jordkommisær og lønnet av landbruksdepartementet satt til å forenkle eiendomsstrukturen i de områdene han var kjent. Hvorfor arbeidet bare ble henlagt til Alta sorenskriveri vites ikke.

Spilling regulerte "med hård hånd" og resultatet ble for mange eiendommers vedkommende det vi nærmest kan kalle et voldgiftsmessig jordskifte. Eventuelle tvister som følge av at jordkommisæren ikke ble "enig" med oppsitterne ble avgjort av departementet. Imidlertid var det nok svært få som forsto å benytte seg av denne ankemuligheten.

Mandatet for denne i og for seg radikale jordreformen synes å være enten regulering av eldre bruk eller tilleggsutmålinger for bruk der brukerne i dølgsmaal hadde utvidet jordbruksarealene. Der slike tilleggsutmålinger var nødvendige måtte brukerne betale for såvel jord som skog.

De som i dag sysler med grenseforløp og eiendomsforhold innen Alta kommune har stor nytte av "Spillings regulering". Spesielt fordi "reguleringen" ble anmerket i sin helhet på de respektive grunnboksblad. De berørte grunneiere deler imidlertid ikke alltid dette synet.

I tillegg til de "dømmende kommisjoner" og "Spillings regulering" har jordsalgskommisjonen/jordsalgskontoret hele tiden kunnet avholde egne grensereguleringsforretninger der staten (som eier av umatrikulert statsgrunn) var part. Dessuten er det også tilfelle av selvtukt der f.eks. lensmannen for egen regning har grenseregulert, ofte uten påfølgende tinglysning. Resultatet gir også her seg selv.

Jordskifteverket i Finnmark

Etter at utskiftningsretten ved lov av 22.6.1934 fikk myndighet til å foreta særskilte grensegangsforetninger synes det som grunnlaget for et eget utskiftningskontor for Finnmark var lagt.

Den første utskiftningsformann ble ansatt i 1938. Etter loven av 1950 fikk formannen tittel av jordskiftedommer. Finnmark ble med sine ca 48.000 km² et sokn under Troms og Finnmark jordskiftedøme.

Som ett av flere tiltak i gjenreisningen av Finnmark (og Nord-Troms) ble det vedtatt en midlertidig lov om utskiftning i de krigsrammede områder i Finnmark og Nord-Troms (Av 26.04.1947). Det ble opprettet stilling for to utskiftningsformenn i Alta og for 1 utskiftningsformann i Lakselv. I tillegg hadde vi fra før utskiftningsformann for Finnmark (i Vadsø).

Utskiftningsvesenet gjorde med andre ord en stor innsats i arbeidet med å bringe fylket på fote.

OPPRETTELSEN AV ET MATRIKKELUTVALG

I det øvrige land ble matrikkelvesenet regulert i henhold til lov av 17. august 1818 og lov av 6. juni 1863 med senere endringer. Skylddelingene er endelig regulert i lov av 20. august 1909, "Skylddelingsloven" med senere endringer.

Først i innstillingen om lov og forskrifter for statens umatrikulerte grunn i Finnmark (lov av 12. mars 1965 om statens umatrikulerte grunn i Finnmark) ble det tatt opp spørsmål om en ny matrikkel i Ot.prp. nr 48 1964-64 der det bl.a. heter:

"Om skylddeling og matrikkelvesen vil departementet uttale at det er enig med utvalget i at det i Finnmark bør utarbeides et eiendomsregister etter samme mønster og benevnelse som i det øvrige land. Skylddelingsbetegnelsen (kjør, får etc.) bør sløyfes da de i Finnmark ikke tjener noen hensikt. Skylddelingslovens forbud mot å stifte nytt fellesskap, bør gjøres gjeldende også i Finnmark, men dette bør taes opp i samband med en revisjon av skylddelingsloven."

I Landbrukskomiteens innstilling om Lov om statens umatrikulerte grunn i Finnmark fylke innstilling O VI av 1964/65 gjentar Landbrukskomiteen departementets uttalelse om skylddeling og har ingen merknader. Det står i innstillingen:

"Om skylddeling og matrikkelvesen uttaler departementet at det i Finnmark bør utarbeides et eiendomsregister etter samme mønster som i det øvrige land."

Spørsmålet ble ikke berørt i Odelstingsdebatten om denne lov og vi må derfor gå ut fra at Odelstinget har sanksjonert uttalelsene i innstillingen.

Den 23. februar 1968 var det en konferanse på fylkeslandbruks-sjefens kontor om dette spørsmålet. I konferansen deltok sorenskriveren i Varanger, jordskiftedommeren i Finnmark, jordsalgs-sjefen i Finnmark, kartsjefen i Finnmark og fylkeslandbruks-sjefen. Det var i denne konferanse full enighet om at arbeidet burde taes opp.

Saka ble forelagt fylkeslandbruksstyret i møte den 7. mars 1968, under sak 59/68 og fylkeslandbruksstyret gjorde følgende enstemmige vedtak:

"Finnmark fylkeslandbruksstyre viser til at Finnmark ikke er med i landets offisielle matrikkel og at matrikuleringen i dette fylket er vilkårlig og uoversiktlig, spesielt gjør dette seg gjeldende i de 9 av fylkets kommuner hvor det kun nyttes fortløpende matrikelnummer. Under arbeidet med matrikulering, med jordskiftesaker og grensegangsforretninger i forbindelse med forkjøp og andre rasjonaliseringstiltak og også i forbindelse med sorenskrivernes tinglysing av skylddelinger, byr dette på vanskeligheter. Fylkeslandbruksstyret vil derfor vise til de uttalelser som er gitt i innstillingen om lov og forskrifter om statens umatrikulerte grunn, kap. 7 i Ot.prp. nr 48 1963/64, kap. III og i innstilling O: VI av 1964/65, side 5 og ber om at arbeidet med ny matrikulering av Finnmark blir tatt opp.

Den økonomiske kartlegging av Finnmark, vil ta til sommeren 1968. Det vil være av betydning om ommatrikuleringen kunne skje parallelt med kartleggingen, slik at de nye kart kunne bli presentert med de nye matrikkelnummer. Styret vil derfor foreslå at fylkesmannen tar denne sak opp med landbruksdepartementet snarest mulig og vil videre foreslå at arbeidet blir tillagt kartsjefen i Finnmark i nært samarbeid med jordskiftedommeren, jordsalgssjefen og landbruksselskapet."

Etter påtrykk fra fylkesmannen ba landbruksdepartementet i brev av 15. mai 1968 om å få mer konkrete og detaljerte planer for hvordan arbeidet med matrikkelen skulle legges opp.

Den 13. desember 1968 møttes så følgende etatsjefer:

Sorenskriveren i Tana og Varanger
Jordskiftedommeren
Kartsjefen
Jordsalgssjefen
Fylkeslandbrukssjefen

Det ble enighet om den praktiske gjennomføringen av matrikkelarbeidene.

I 1972 ble det holdt endel konferanser der de ovennevnte etatsjefer deltok. I brev av 21. mars 1973 utnevnte så landbruksdepartementet en arbeidsgruppe som skulle utrede de praktiske spørsmål i forbindelse med arbeidet. Gruppen skulle spesielt fremme forslag til retningslinjer for en ny matrikkel og fikk følgende medlemmer:

Jordskiftedommeren
Fylkeslandbrukssjefen
Jordsalgssjefen
Avdelingslederen for økonomisk kartverk

som utgjorde det første matrikkelutvalget.

Utvalget ble anmodet om å komme med forslag til et system for inndeling av kommunene i gårds- og bruksnummer.

På møte den 26. mars 1973 i utvalget forelå det første forslaget til slikt system. Det andre møtet i utvalget ble holdt den 17. april 1973. Her ble det bl.a. bestemt at "statsgrunn innen et gårdsnr. må gis b.nr. 1. Dette av hensyn bl.a. til det nye jordregistret som er under utarbeiding".

Den 13. desember 1973 sender utvalget "forslag til ny matrikkel i Finnmark fylke - sekretær for utvalget innen våren 1974" til landbruksdepartementet.

Først den 16.mai 1975 gir landbruksdepartementet Matrikkelutvalget for Finnmark i oppdrag å utarbeide forslag til ommatrikulering til det landsmatrikulære system (gnr./bnr.) av alle tinglyste eiendommer i Finnmark fylke og inndeling av statens umatrikulerte grunn i gårdsnummer.

Den 03.juni 1975 ble det på jordskiftekontoret i Vadsø holdt et møte der to representanter fra Justisdepartementet, jordskifteinspektøren fra Landbruksdepartementet og sorenskriveren i Tana og Varanger var tilstede, foruten matrikkelutvalgets medlemmer. Det ble her diskutert en rekke spørsmål angående matrikkelarbeidet, bl.a. endringene i grunnboka, som en nymatrikulering måtte føre med seg.

Etter en del samtaler med Landbruksdepartementet var det allerede om høsten 1974 tilsatt en landmåler, ved Finnmark jordskiftekontor, som også skulle være sekretær for utvalget som arbeidet med matrikkelen.

Samme år, altså 1975 startet matrikkelarbeidene i Karasjok kommune som den første. Den 01.desember 1975 forelå forslaget til gårdsnr. inndeling for Karasjok. Samtidig tok man opp spørsmålet om navnetting av gårdsnummrene slik det er vanlig andre steder i landet.

Fylkeslandbruksstyret ønsket som vi hørte at arbeidet med omnummereringen skulle følge produksjonen av det økonomiske kartverket slik at kartene kunne komme med de nye matrikkelnumrene.

Den 01.januar 1977 ble så de nye statlige fylkeskartkontor opprettet. Kontorene fikk bl.a. ansvaret for produksjonen av økonomisk kartverk.

Etter påtrykk fra fylkeskartkontoret i Finnmark anbefaler Landbruksdepartementet i brev av 07.mars 1978 til Miljøverndepartementet at arbeidet med ny matrikkel i Finnmark blir videreført og i Miljøverndepartementets regi etter et opplegg tilsvarende det som tidligere var fulgt.

I 1978 fikk fylkeskartkontoret et engasjement for konsulent med arbeidsfeltet ny matrikkel i Finnmark.

Samme år den 24. august reoppnevnte Miljøverndepartementet matrikkelutvalget for Finnmark som fikk følgende sammensetning:

Fylkeskartsjefen i Finnmark, formann
Jordskiftedommeren i Finnmark
Fylkeslandbrukssjefen i Finnmark
Jordsalgssjefen i Finnmark
Sorenskriveren i Tana og Varanger
Teknisk sjef i Vadsø kommune

Matrikkelkonsulenten ble valgt til utvalgets sekretær.

Som det fremgår av det som er sagt er spørsmålet om de nye matrikkelnumrene i utgangspunktet reist av landbruksmyndighetene i samband med forarbeidene til lov om statens umatrikulerte grunn av 12.mars 1965.

Den nye "jordsalgsloven", landbruksmyndighetene og jordskifteverket har i fellesskap bevirket at arbeidet med de nye eiendomsnumrene i Finnmark kom i gang. Dette er viktig å ha klart for seg. Hensikten var, ene og alene ønsket om å få en hensiktsmessig nummerering av grunneiendom og fester.

Begrep som ny matrikkel, ommatrikulering, nymatrikulering er desverre termer som hos folk flest betyr noe helt spesielt. Nemlig dette at matrikkel og eiendomsrett er synonyme begrep.

Vårt arbeide har vært og vil bli å gi allerede eksisterende rettigheter, grunneiendom og fester nye nummer. Det som er nytt og som vil volde størst problem å akseptere er at vi i tillegg til eksisterende rettigheter nå også tildeler statens umatrikulerte grunn nummer. Vi får med andre ord statens matrikulerte grunn i Finnmark. Denne helt nye situasjonen bør bl.a. få betydning for lovverket. (Kfr. lov om statens umatrikulerte grunn i Finnmark). Heretter vil det ganske enkelt hete statens grunn i Finnmark.

DET LANDSMATRIKULÆRE SYSTEMET ANVENDT I FINNMARK

Med hjemmel i delingsloven som er gjort gjeldende fra 01.01.80 er det gitt forskrifter om at det landsmatrikulære system skal være det eneste lovlige nummersystem for eiendom.

Et lovlig registernummer vil etter dette bestå av:

- kommunenummer
- gårdsnummer
- bruksnummer
- festenummer
- seksjonsnummer/underfestenummer

Ommatrikuleringen vil i første omgang omfatte allerede registrerte eiendommer, dvs. de som vi normalt finner i grunnbøkene ved tinglysningkontorene. Samt umatrikulert statsgrunn.

I Finnmark har vi også valgt å ta med "ikketinglyst" festegrund utgått at statens umatrikulerte grunn. Videre har vi valgt å ta med "ikke tinglyst" festegrund utgått av A/S Sydvarangers grunn. Dette gjelder kun i Sør-Varanger kommune.

Senere kan det bli aktuelt å tildele registernummer til uregistrerte eiendomsparseller, slik som veggrunn, almenninger etc.

Delingsloven innfører nemlig et skille mellom det offisielle eiendomsregistret i GAB og grunnbøkene, ved at GAB kan inneholde flere enheter enn grunnbøkene. Vi vil i denne omgang ikke komme nærmere inn på dette forholdet fordi vedlikeholdet event. supplementet av GAB-systemet forutsetter at de enkelte delene er etablert. Ikrafttreden av det landsmatrikulære systemet for den enkelte kommune vil for oss i Finnmark være det samme som etablering av G-delen i GAB.

Vårt opplegg til det landsmatrikulære systemet må være så hensiktsmessig og fremtidsrettet som mulig.

Det burde selvfølgelig vært et mål å minimalisere overgangsproblemene. I enkelte tilfeller kunne man oppnå en sammenheng mellom gamle og nye registernummer ved f.eks. å benytte løpenummer som bruksnummer eller matrikelnummer som gårdsnummer. Etter vår mening vil det bli liten gevinst med en slik løsning. Vi har derfor valgt et opplegg med en fullstendig ny nummerering.

MANDAT OG HOVEDPRINSIPPER VED OMMATRIKULERINGEN

Matrikelutvalgets mandat er å utarbeide forslag til ny matrikel for Finnmark, lik det landsmatrikulære system med gårdsnr./bruksnr. Den nye inndelingen skal omfatte all grunn inkludert statens umatrikulære grunn.

I samråd med de impliserte departement, har matrikelutvalget valgt å følge visse hovedprinsipper ved ommatrikuleringsarbeidet.

- Matrikkelarbeidet gjennomføres og avsluttes kommunevis. Eiendommer som er tinglyst i feil kommune geografisk sett overføres til sin rette kommune. Alle gårdsnummer vil i sin tid bli gitt "Gårdsnavn".
- Inndelingen i gårdsnr. bør i hovedtrekk følge naturlige avgrensinger i terrenget. Dette innebærer at gårdsnr.skillene blir lagt til stabile grenser slik som elver, større bekker og i enkelte tilfeller hovedferdselsårer.

I områder med lav produktivitet, ekstensiv utnyttelse og hvor man samtidig ikke kan finne naturlige gårdsnr.grenser vil det i første omgang være hensiktsmessig å la disse grensene være "flytende". For event. senere komme tilbake med en nøyaktig fastsetting dersom dette blir nødvendig. I områder med konsentrert bebyggelse, eller med særlig produktivt areal bør gårdsnr.grensen markeres/avmerkes permanent med f.eks. boltsetting og koordinatbestemmelse.

Det vil ikke være mulig å gi noen generell regel om arealstørrelsen på gårdsnummrene. Som regel vil eiendomstettheten være av avgjørende betydning fordi det er ønskelig med et begrenset antall bruksnr. innen det enkelte gårdsnr. - Gårdsnummeret skal kunne tjene som en grov stedfesting.

Vi har ved våre inndelingsforslag til gårdsnr. forsøkt å ta hensyn til annen kretsinndeling, slik som grunnkrets, valgkrets osv. I praksis viser det seg imidlertid at dette er nærmest umulig da disse kretsinndelingene følger helt andre prinsipper.

- Gårdsnummergrensene skal legges slik at ingen eiendommer, (enheter i grunnboka), blir delt. Dette medfører at i tilfeller hvor en eiendom er utmålt på begge sider av f.eks. et vassdrag som er valgt som gårdsnr.grense, vil gårdsnr.grensa på dette punktet måtte avvike fra det naturlige forløpet, gå rundt eiendommen for så å komme tilbake og fortsette etter vassdraget.
- Tildeling av bruksnr. innen det enkelte gårdsnr. påbegynnes normalt på eldste eksisterende grunneiendom. Vi har konsekvent valgt å gi "Statens umatrikulerte grunn" bruksnr.1 innen hvert gårdsnr.
- Festegrunn utgått av "statens umatrikulerte grunn" behandles som festeavtaler forøvrig, og inngår i en nummerserie under det bruksnr. de er "utgått"- "bortfestet" fra, dvs. konsekvent under bruksnr.1. Eldste feste vil normalt bli gitt laveste festenummer.

Ellers legger vi vanligvis liten vekt på å angi kronologien ved bruksnummerrekkefølgen dersom denne ikke er helt enkel å få klarlagt.

Når vi ikke tillegger dette større betydning skyldes det bl.a. at dato for førstegangs tinglysing vil fremgå av matrikelutskriften.

Skyld som er gitt til eksisterende grunneiendommer blir som tidligere (kyr/får). Den hverken registreres eller endres ved matrikkelarbeidene, ikke minst av praktiske og EDB-tekniske årsaker. Ellers er det klart at skylddeling opphører iflg. delingsloven.

REKONSTRUERING AV GAMLE MATRIKKELSKILLER

I arbeidet med gårdsnummeravgrensingene i de respektive kommunene tar vi utgangspunkt i kommunegrensene. Arbeidet blir ofte vanskeligjort ved at disse grensene ikke kan påvises i marka (avmerking er ikke foretatt). Det skilles mellom offisielle og uoffisielle kommunegrenser. Med offisielle grenser menes grenser som er godkjent av kommunaldepartementet og fastsatt ved kongelig resolusjon i statsråd. I Finnmark er ca. halvparten av kommunegrensene offisielle.

Geografisk sett er dette imidlertid uten betydning fordi begge typer er tildels like uklare. Vår erfaring med matrikkelarbeid viser da også at en del eiendommer er blitt tinglyst i feil kommune, p.g.a. at kommunegrensa ikke er markert i marka.

Ved henvendelse til NGO som har ansvaret for kartfestingen (den tekniske delen) av administrative grenser får vi opplyst at de er klar over forholdet og at de forsåvidt er innstilt på å gjøre en innsats for å klarlegge dette.

- Som man forstår vil en del av matrikkelarbeidet være å ta stilling til den geografiske beliggenhet av kommunegrensene samtidig som vi må inn i grunnbøkene på tinglysningskontorene for event. å overføre enkelte eiendommer til sin riktige kommune.

Som tidligere nevnt opereres det stort sett med to hovedtyper av registernummer for grunneiendommer i Finnmark. I 9 kommuner har vi matrikkelnummer med underliggende løpenummer. Dette systemet kan tilnærmet sammenlignes med gnr./bnr. rent registermessig. Systemet som stort sett er en følge av arbeidet til de "dømmende kommisjoner" fungerte i praksis slik at jordsalgs-kommisjon/jordsalgskontor, lensmenn, og etterhvert teknisk etat, påførte de aktuelle matr.nr., mens løpenr. ble fortløpende gitt av tinglysningskontoret.

Intensjonen ved mnr./løpenr.-systemet var nok at vi skulle få et godt og ensartet mnr.system. Det var imidlertid flere årsaker til at dette ikke ble tilfelle. For det første ble ikke matr.avgrensingene entydig beskrevet og heller ikke nedtegnet på noe oversiktskart. Dernest manglet offentliggjørelse og informasjon om systemet til de målende etater. Resultatet er derfor nedslående når vi ser på den arbeidsinnsats som gjennom tidene er blitt nedlagt for å få et dekkende nummersystem for grunneiendommer i Finnmark. Som en kuriositet kan nevnes at det i ett område/matr.nr. i Tana kommune i dag finnes deler av fire forskjellige matr.nr.

Når vi i dag forsøker å rekonstruere matr.skiller benytter vi bl.a. opplysninger fra boka "Navne paa Matrikulerede Jord-eiendomme i Finnmarkens Amt" av S.Ovigstad og Magnus Olsen. Boka er nr.18 i serien "Norske Gaardnavne". Her antydes disse avgrensingene som regel svært vagt f.eks. inkl./ekskl. et geografisk bestemt område, som kan være en odde eller et nes. Når det i sin tid ble en utmåling i et slikt område var man i tvil om på hvilket matr.nr. utmålet lå.

En annen ting er at denne matr.inndelingen ble foretatt før århundreskiftet og dekket på det daværende tidspunkt bare de produktive arealer. Ved utmåling av grunneiendommer og feste-grunn i de påfølgende år, har grensene for produktivt areal blitt revurdert og utvidet med det resultat at områder utenom de beskrevne avgrensingene er blitt utmålt. Det sier seg selv at påføring av matr.nr. i slike områder kunne bli vilkårlig og også variere alt etter hvem som sto for utmålingen. Når det i tillegg er blitt bortfestet en mengde hyttetomter på umatrikulert statsgrunn er problemet med påføring av matr.nr. blitt stadig større.- Matr.avgrensingene dekket naturlig nok ikke statens umatrikulerte grunn.

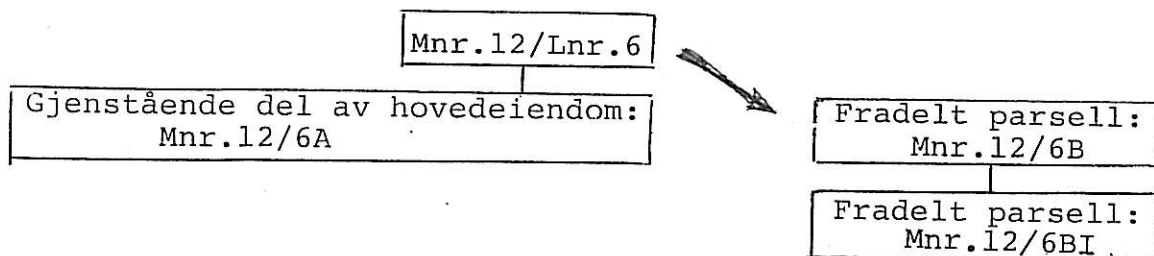
TINGLYSNINGSKONTORENES REGISTERNUMMERTILDELING FØR 01.01.80

Som tidligere nevnt var det tinglysningskontorene som tildelte løpenr. i kommuner med matr.-/løpenr.system, og matr.nr. i kommuner med fortløpende nummersystem. Dette ser imidlertid ut til ikke å ha vært noen enkel oppgave og vi har derfor i dag en rekke uklarheter omkring nummertildelingen ved samtlige tinglysningskontor i Finnmark.

Ved etablering (utmåling) med påfølgende tinglysning av grunn-eiendommer har løpenumertildelingen virket tilfredsstillende. Ved senere skylddelingsforretninger har det derimot oppstått en rekke varianter av eiendomsnummer. Som eksempel kan nevnes at hovedeiendommen enkelte ganger fikk beholde sitt løpenr. mens den fradelte parsellen fikk samme løpenr. og i tillegg bokstaven A. I andre tilfelle ble hovedeiendommens opprinnelige løpenr. på-plusset bokstaven A, mens den fradelte parsellen fikk det samme løpenr. og bokstaven B. I dette siste eksemplet ble altså hoved-eiendommens reg.nr. forandret ved delingen.

I områder med stor utbygging og tilsvarende stor aktivitet med delinger har man videre fått deling av tidligere fradelte tomter som har hatt bokstavbetegnelse. I slike tilfeller har tinglysningskontoret tatt i bruk romertall.

Nedenfor har vi et eksempel på hvordan en boligtomt kan være registerført ved tinglysningskontoret.

Registrering av festegrunn før 01.01.1980

I Finnmark er det tildels lite festegrunn utgått av privat grunn. Disse er stort sett registerført på en fornuftig måte under hovedeiendommen. Når det gjelder festegrunn utgått av statens umatrikulerte grunn er det derimot store uklarheter ved tildeling av festenummer. Finnmark jordsalgskontor som har hatt ansvaret for utmåling av statens umatrikulerte grunn har sitt eget nummersystem i hver kommune. Ved tinglysning av slik festegrunn opereres det stort sett med to systemer.

- I det ene tilfellet benytter tinglyskontoret seg av samme festenr. som gitt av jordsalgskontoret.
- I det andre tilfellet, som nok må sies å være mer riktig så langt vi kan se, blir jordsalgskontorets festenummer forandret til et fortløpende statsforpaktningnummer.

I begge tilfeller blir grunnboksbladene sortert under de respektive matr.nr., dersom vedkommende kommune har matr.nr./løpenr.-systemet. For de øvrige kommuner blir grunnboksbladene samlet under ett og sortert etter det systemet som nyttes ved tinglysingen.

Registrering av tomtegrunn før 01.01.1980

Når det gjelder tinglyskontorenes nummertildeling kan man ikke unngå å komme inn på måten som tomtegrunn er registrert på.

- Det viser seg nemlig at en stor del av regulerte boligområder i byer og tettsteder er registerført og sortert etter adresse, dvs. gatenavn og nummer.
- I enkelte byer er store arealer i de gamle regulerte områdene såkalt "umatrikulert bygrunn".
- I de nyere reguleringsområdene kan tomtene være gitt tomt nr. av et matrikelnr. som eies av kommunen. Om disse tomtene er å betrakte som grunneiendommer tilhørende kommunen og med boligbyggeren som fester eller om tomten er festegrunn utgått av hovedeiendommens matr.nr. vet eller kan nok verken kommunen eller tinglyskontoret ta stilling til.

Vi kan ikke komme inn på alt for mange av variasjonene med hensyn til tinglyskontorets registerføring men heller konkludere med at måten dette er utført på tilsier at en omnummerering/ommatrikulering absolutt er nødvendig.

Finnmark består av ca. 46.000 km² umatrikulert statsgrunn. Dette arealet har aldri vært registerført og et av siktemålene ved matrikelomlegging er å få en kommunevis inndeling i gårdsnr. som omfatter all grunn i fylket.

TILDELING AV REGISTERNUMMER ETTER 01.01.1980

Ved innføring av ny delingslov (01.01.1980) har oppmålingsmyndighetene fått ansvaret for tildeling av registernr. (matr.nr.) Fylkeskartkontoret har i den forbindelse måttet klarlegge forholdene rundt matrikkelavgrensingene. Som en foreløpig hjelp til oppmålingsmyndighetene i kommuner med matrikkel-løpenr. ble matrikkelgrensene i samråd med jordsalgskontoret tegnet inn på kart i M 1:100 000. Samtidig ble matrikkelgrensene utvidet til å dekke hele kommunens areal. Kartene er blitt distribuert til de respektive etater (oppmålingsmyndighet, jordsalgskontoret etc.) og systemet må gjelde inntil nye eiendomsnummer med gårds- og bruksnummer (ny matrikkel) er utarbeidet for den enkelte kommune. Ny matrikkel er i dag bare gjort gjeldende for kommunene Karasjok og Nesseby.

- Det er etter dette 7 kommuner som i dag har en foreløpig angivelse av matrikkelskillene.

I de resterende 11 kommuner er grunneiendommene registerført med fortløpende matrikkelnummer. Dette medfører at vi ikke får noen geografisk antydning om hvor i kommunen utmålingen er foretatt. Det er tinglysingskontorene som har påført matr.nr. under tinglysing av eiendommene, på samme måte som løpenummer er påført i de kommunene med matr./løpenr.

Ved iverksettingen av delingsloven måtte fylkeskartkontoret også utarbeide spesielle overgangsordninger for enkelte av disse kommunene. To av tinglysingskontorene i Finnmark har hver på sin side påført matrikkelnummer fortløpende under ett for 2 av sine kommuner. Det er innen Hammerfest sorenskriveri der Kvalsund og Sørøysund vekselvis er i samme fortløpende system. I Vardø sorenskriveri er Vardø landkommune og Båtsfjord kommune også vekselvis i samme fortløpende system.

Også oppmålingsmyndighetene i disse kommunene har heretter ansvaret for tildeling av offisielle registerbetegnelser på grunneiendommer og festegrund. Etter forslag fra fylkeskartkontoret er det i begge sorenskriveriene foretatt en deling av de respektive to kommunene, ved at en kommune fortsetter med fortløpende reg.nr. etter samme system som tidligere, mens den andre har påbegynt tildelingen av reg.nr. på matr.nr.5000.

GANGEN I ARBEIDET MED NY MATRIKSEL

Siden fylkeskartkontoret våren 1978 overtok ommatrikuleringsarbeidene i Finnmark har dette lagt beslag på en vesentlig del av vår kapasitet. Før oppstart med selve ommatrikuleringen er det et omfattende registreringsarbeid som må være utført.

Det må for det første taes en manuell massivutskrift av grunnboka for vedkommende kommune. Med denne registreringa må vi ta hensyn til samtlige grunnboksblad selv om en eiendom er slettet, sammenføyd eller på annen måte er markert å ikke fysisk eksistere i marka. Videre viser det seg at en stor del av tinglyste feste-kontrakter er utløpet, men fortsatt står tinglysingen ved makt i de tilfeller hvor festegrunden er pantsatt.

Det som ellers har vist seg å være mest arbeidskrevende er å foreta den geografiske plasseringen av samtlige grunneiendommer og forpaktninger/festegrund.

Vi bygger på det som finnes av kartgrunnlag, slik som NGO^S hovedkartserie M711, økonomisk kartverk, kommunalt eiendomskartverk m.m. Vi innhenter også opplysninger fra Finnmark Jordsalgkontor for statsforpaktninger og vedkommende kommunes tekniske etat når det gjelder tomter i regulert område. Jordskifteverkets arbeider er på et tidligere tidspunkt kommet med på økonomisk kartverk.

Enkelte gamle utmålinger kan være tildels umulig å kartfeste, og i noen tilfeller har vi derfor måttet nøye oss med en grovere lokalisering. Erfaringsmessig har det vist seg at den beste måten å løse dette problemet på er et samarbeid med oppnevnte kommunale kjentmenn som lønnes av fylkeskartkontoret.

I de 6 kommunene hvor vi hittil har foretatt den geografiske registrering/lokalisering har vi kartfestet samtlige grunneierdommer. Enkelte av de eldste statsforpaktningene har vi imidlertid ikke fått lokalisert.

Dette skyldes først og fremst dårlig eller mangelfull grensebeskrivelse. Dernest at Finnmark Jordsalgskontor som skal være behjelpelig med å utføre dette arbeidet ikke prioriterer denne oppgaven høyt nok.

Ommatrikuleringsarbeidet vil imidlertid ikke stoppe opp selv om en sitter igjen med uregistrerte eiendommer. Register-systemet er nemlig lagt opp med et fiktivt gårdsnr.(999) som kan være en samlepost for utmålinger som ikke lar seg lokalisere.

Hjemmelsforhold/sammenføyninger

For å gjøre eiendomsforholdene enklere og forhåpentligvis bedre er fylkeskartkontoret villig til å bistå grunneiere med event. hjemmelsoverføringer og /eller sammenføyninger.

FORSLAG TIL GARDSNUMMERINNDELING

Når registreringsarbeidet er utført vil et inndelingsforslag til gnr. for vedkommende kommune bli lagt av på kart M711 M 1:50 000 etter de prinsipper som nevnt tidligere.

Dessuten vil gnr.avgrensingene bli inntegnet på økonomisk kartverk der dette foreligger. Om nødvendig kan avgrensingene også overføres til kommunens tekniske kart.

Inndelingsforslaget som er utarbeidet av sekretariatet, vil først bli lagt fram for matrikkelutvalget. Deretter får kommunen også anledning til å uttale seg. Det endelige forslaget vil tilslutt, etter endelig godkjenning i matrikkelutvalget, bli oversendt Miljøverndepartementet og Justisdepartementet for godkjenning.

REGISTRE (NY MATRIKKEL)

Omlegginga av matrikkelen vil medføre at tinglysingskontorene i samarbeid med fylkeskartkontoret må sortere grunnboksbladene etter det nye systemet. For dette arbeidet vil fylkeskartkontoret legge fram følgende registre:

- Kryssreferanseliste (med opplysning om nye eiendomsnummer) der inngangen er de gamle matrikkelnumrene både for grunneiendommer og festegrund.
- Hovedutlisting etter det nye systemet med opplysning om de gamle eiendomsnummer i bruksnavnfeltet.
- Alfabetisk utlisting etter etternavn på hjemmelsinnehaver med opplysning om nye og gamle eiendomsnumre.

IVERKSETTING - KUNNGJØRING

Når omlegginga er gjennomført og systemet skal iverksettes vil fylkeskartkontoret, umiddelbart informere alle som har befattning med eiendomsregistre, og dessuten gjennom kunngjøring i finnmarksavisene og Norsk Lysingsblad bekjentgjøre til alle hjemmelshavere/festere at deres eiendom er gitt et nytt eiendomsnr. (g.nr/b.nr.).

Vi vil i den samme kunngjøringen informere om at grunneiere/festere ved henvendelse til teknisk etat eller fylkeskartkontoret vil få opplysning om de nye numrene. - Det er ikke adgang til å klage på tildeling av nytt nummer.

FRAMDRIFTSPLAN

Som nevnt ble ommatrikuleringsarbeidene påbegynt i Karasjok og Sør-Varanger kommuner etter vedtak i matrikkelutvalget. Utvalget mente at gevinsten ville bli størst i disse kommunene p.g.a. de rådende register- og eiendomsforhold.

De problemer og forsinkelser man fikk i Sør-Varanger medførte at arbeidet i Nesseby kommune ble påbegynt. Inntil denne tid hadde man som det fremgår kun arbeidet innen Tana og Varanger Sorenskriverembete.

På matrikkelutvalgets møte 05.11.79 ble følgende fremdriftsplan vedtatt:

Berlevåg	kommune	(Vardø	sorenskriveri)
Kautokeino	"	(Alta	")
Alta	"	("	")
Kvalsund	"	(Hammerfest	")

Når utvalget gikk inn for en slik fremdriftsprioritering var det fordi man ville involvere samtlige tinglysingskontor i matrikkelarbeidet.

- Fylkeskartkontoret regner med i løpet av inneværende år å iverksette det nye gårds- og bruksnummersystemet i kommunene

Kautokeino, Berlevåg, Sør-Varanger og Kvalsund.

Karasjok og Nesseby kommuner ble iverksatt desember 1979.

KONSEKVENSER AV DEN NYE MATRIKKELEN

Hvilke konsekvenser kan så disse nye eiendomsnummerene få for f.eks. samenes rettigheter?

Etter møtet i Kautokeino den 31.oktober 1980 har fylkeskartkontoret mottatt et sammendrag av innlegget til seksjonsleder ved Nordisk Samisk Institutt, Alf Isak Keskitalo. Sammendraget er her gjengitt i sin helhet:

"

INFORMASJONSMØTE 31.10.80 I KAUTOKEINO OM MATRIKULERINGSARBEIDET

Jeg oversender med dette et sammendrag av mitt innlegg under diskusjonen på orienteringsmøtet.

1.

Det kan reises tvil om matrikuleringen av vidda ikke vil kunne innebære forandringer i den nåværende rettsituasjon, idet det med tiden vil kunne tolkes som om staten har eiendomsrett i matrikkels form til grunnen. Det vises til at begrepet "statens umatrikulerte grunn" og statens privatrettslige eierpretensjon har vært sterkt kritisert bl.a. i Sverre Tønnensens doktoravhandling og av en framtrædende rettshistoriker som prof. Gudmund Sandvik, og at den samme pretensjon står folkerettslig og traktatsmessig svakt. (Jfr. Lappecodicillen)

2.

Matrikuleringen vil kunne få forvaltningsmessige konsekvenser som med tiden vil kunne danne presedens og et unaturlig referansegrunnlag.

3.

Når det gjelder den konkrete bruken av vidda til reindrift og utmarksnæringer, danner de foreslåtte matrikkelgrenser tilfeldige og unaturlige grenselinjer som kan gå på tvers av ldkalbefolkningens sedvane dersom matrikkelgrensene får nedslag i forvaltningens avgjørelser m.h.t. dispensasjoner av forskjellig slag.

4.

Da selve rettsgrunnlaget nå er under utredning og eventuell revisjon, vil matrikkelsystemet kunne komme til å gå på tvers av eventuelle reformer som bl.a. samrettsutvalgets arbeid måtte kunne uti.

Min konklusjon er altså at matrikuleringen er forhastet, og at den tildels bygger på tilfeldige kriterier. Hovedbetenkeligheten går på frykten for presedensdannelse av både det begrepsmessige og de konkrete grenser som er foreslått."

Fylkeskartkontoret har hele tiden vært klar over at det finnes slike motforestillinger. For å være på den sikre siden har vi i forbindelse med iverksetting av ny matrikkel for kommunene Sør-Varanger, Kautokeino og Berlevåg valgt å la Miljøverndepartementet, (i tillegg til Justisdepartementets godkjenning), ta en politisk vurdering av spørsmålet.

Vi gjengir her i sin helhet vårt brev av 19.januar i år til Miljøverndepartementet der vi ber om en slik kommentar.

||

NY MATRIKSEL FOR KAUTOKEINO KOMMUNE

Vi viser til møte med de samiske organisasjonene og landbruksorganisasjonene i Kautokeino den 31. oktober 1980 der Miljøverndepartementet var representert med:

- førstesekr. Unni Gunn Wold
- overingeniør Helge Onsrud.

./.

Vedlagt følger kopi av brev av 22. desember 1980 fra Alf Isak Keskitalo, Nordisk samisk instiuttt der det i 4 punkter er listet opp motforestillinger ved en inndeling av de samiske områdene i gårdsnummer.

Matrikkelutvalgets formann, fylkeskartsjef Jørgen Dahl foreslo på møte i matrikkelutvalget den 17.12.80 at de innsigelser som kom fram på møtet i Kautokeino ikke burde føre til utsettelse av arbeidet, men at forslaget til gårdsnummerinndeling som forutsatt sendes Justisdept. for godkjenning.

Fylkeskartkontoret har som sekretariat for matrikkelarbeidet i realiteten en utøvende funksjon. Alle praktiske og til dels også formelle problem må løses av sekretariatet og ingen andre kan overta dette arbeidet og dermed også ansvaret. Matrikkelutvalget har i realiteten bare en rådgivende funksjon. -Utvalget tilrår fylkeskartkontorets forslag til gårdsnummerinndeling i de respektive kommuner.

Fylkeskartkontoret har derfor også i spørsmålet om hvorvidt arbeidet med ny matrikkel i de samiske områdene er forhastet, måttet ta en avgjørelse.

Vi mener at tildeling av nye eiendomsnummer til eksisterende grunneiendom og festegrunn verken vil få praktiske eller formelle konsekvenser. Vi mener videre at en inndeling av statens umatrikulerte grunn i gårdsnummer ikke vil endre rettstilstanden. Iverksetting av GAB-systemet og innføring av delingsloven fordrer et enhetlig EDB-lesbart nummersystem som skal omfatte hele landet. Gårds- og bruksnummer er forlengst innført i det øvrige land. Matrikkelovgivningen har til nå holdt Finnmark utenfor. Delingsloven og GAB har tvunget fram en forsering av ommatrikuleringen i Finnmark. Arbeidet med ny matrikkel startet i 1968, men er først nå kommet skikkelig i gang.

Fordelene med eiendomsnumre etter det landsmatrikulære system med gårds- og bruksnummer på matrikulert og umatrikulert grunn er åpenbare og vil langt overstige eventuelle og uforutsette ulemper.

Dersom samerettsutvlaget eller domstolene ved senere anledninger skulle komme til at rettstilstanden for de samiske områdene er en annen enn antatt vil vårt forslag til ny matrikkel likevel kunne fungere.

Justisdepartementet godkjente i brev av 9. januar i år vårt forslag til ny matrikkel for kommunene

- Sør-Varanger
- Kautokeino
- Berlevåg

Med tanke på en snarlig iverksettelse ber vi om kommentarer til saken.

Kopi av dette brevet m/vedlegg går til Justisdept. og Nordisk Samisk Institutt 'til orientering."

Som det framgår av brevet fastholder fylkeskartkontoret at de nye eiendomsnumrene ikke kan sies å få noen konsekvens for samenes rettigheter.

Derimot må systemet få betydelige konsekvenser for jordsalgskontoret i Finnmark. Begrepet "Statens umatrikulerte grunn" i Finnmark" er et innarbeidet begrep som finnes nedfelt såvel i lovverk som i reglement og skjemavelde. Begrepet er også solid forankret i folks bevissthet over det ganske land.

TIL SLUTT

Heretter har vi ikke noe umatrikulert statsgrunn i Finnmark. Dette er en situasjon som burde få en hel del praktiske konsekvenser for myndighetene. Fylkeskartkontoret kan av den grunn og for sin egen del tenke seg følgende motforestillinger:

- Gårdsnummerbegrepet har ingen tradisjon i Finnmark. Matrikkellovgivningen har unntatt fylket sikkert fordi det bare var ca 3% av fylket som i utgangspunktet var underlagt privat eiendomsrett.
- Gårdsnummerinndelingene bryter med andre og eldre måter å dele inn vidda på. Det er ikke tatt hensyn verken til siida-grenser eller reinsokn.
- En inndeling av all umatrikulert grunn i matrikkelnumre er i seg selv epokegjørende og uten tradisjon i Finnmark. Det er bare i helt spesielle tilfelle at grunnboksblad er blitt opprettet for statens umatrikulerte grunn og da for meget begrensede areal.
- Statens umatrikulerte grunn vil heretter i sin helhet få egne grunnboksblad der jordsalgskontoret i Finnmark står som hjemmelshaver. Grunnboka vil med andre ord peke ut staten som eier av all grunn som ikke er i privat eller annen offentlig eie.

Begrepet Statens umatrikulerte grunn går nå ut av terminologien. Hva vil komme i stedet?

Jordutvisningsresolusjonen av 1775 innførte som konsekvens begrepet "Statens umatrikulerte jord". Vel 200 år etter er ringen sluttet. All jord i Finnmark vil heretter være matrikulert.

Jordsalget i Finnmark ble etter loven av 1902 organisert gjennom jordsalgskommisjoner opprettet etter behov i de enkelte kommuner. Den 23. januar i år oppnevnte Landbruksdepartementet et "utvalg for vurdering av evnetuell etablering av kommunale folkevalgte organer som ledd i forvaltningen av statens umatrikulerte grunn i Finnmark". Ringen synes også her å være sluttet.

KILDER

O. Rygh, J. Qvigstad og Magnus Olsen:

Norske Gaardnavne. Navne paa Matrikulerede Jordeiendommer
i Finnmarkens Amt.

W.C. Fabritius & Sønner A/S, Kristiania 1924.

Sverre Tønnesen:

Retten til Jorden i Finnmark.

Universitetsforlaget Bergen, 1972 og 1979.

Bygd og By i Norge: Finnmark.

kapittel "Streiftog gjennom Finnmarks historie" av
Einar Niemi.

Gyldendal Norsk Forlag, Oslo 1979.

Gudmund Sandvik:

Ei forelda lære: "Statens umatrikulerte grunn i Finnmark".

Lov og Rett nr 2, 1980.

Knut Spilling:

Av Finnmarkens skogrett.

Fabritius & Sønner, Kristiania 1919.

Knut Spilling:

Om Odelsrett og Jordforhold i Finnmark.

Horten 1937.

